

УДК 330:631.1

Свиноус І.В. д.е.н., професор,
Гура А.М. к.е.н., доцент,
Білоцерківський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО РИНКУ

Анотація. В статті розглядаються проблеми формування інформаційно-консультативного забезпечення функціонування суб'єктів аграрного ринку на основі узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду. Дослідженням виявлено, що існуючий стан інформаційного забезпечення аграрного сектору не відповідає сучасним потребам суб'єктів господарювання, державних органів і сільського населення України. Тому необхідно сформувати єдине аграрне інформаційне середовище й розробити автоматизовану інформаційно-аналітичну систему моніторингу агропромислового комплексу України (ІАС «Моніторинг аграрного ринку»), яка б задовольняла інформаційні потреби органів державної влади та неурядових організацій, виробників і переробників сільськогосподарської продукції.

Ключові слова: інформаційно-консультативне забезпечення, сільськогосподарські підприємства, інформаційна система, ефективність.

JEL code classification: Q10

Svinous I.V., doctor of Economics, professor
Gura A.M., PhD, Associate Professor
Bila Tserkva National Agrarian University

FORMATION OF INFORMATION AND CONSULTATIVE SUPPORT OF AGRARIAN MARKET SUBJECT'S FUNCTIONING

Abstract

The article deals with the problems of formation of informational and consultative support of functioning of subjects of the agrarian market on the basis of generalization of domestic and foreign experience. The research revealed that the current state of information provision of the agrarian sector does not correspond to the current needs of economic entities, state bodies and rural population of Ukraine. In the field of development of information and communication technologies and formation of a single information space of the agro-popular market, priority areas are the following: creation of a system of information support of managerial decisions on food supply of the regions (forecasts of macroeconomic indicators, food balances, monitoring of commodity resources, stocks and prices in the food market, etc.); formation of information monitoring system for food quality and safety; creation of a market information system (demand and supply of goods, prices, etc.), which provides information support to participants in the agro-food market: commodity producers, wholesale and retail trade actors, as well as the population; organization of electronic shopping centers and centers.

IAS "Monitoring of the agrarian market" should include three main interrelated portals: informational, trade and marketing. We believe that in this approach, the system will focus on informational flows from regional food markets, agrarian enterprises, consumers, distributive infrastructure and service sectors, sectoral ministries and agencies.

We believe that it is necessary to form a single agrarian information environment and develop an automated informational and analytical system of monitoring of the agro-industrial complex of Ukraine (IAS Monitoring of agrarian market), which would meet the information needs of state authorities and non-governmental organizations, producers and processors agricultural products.

Key words: informational and consultative support, agricultural enterprises, information system, efficiency.

Постановка проблеми. Функціонування продовольчого ринку з використанням

інформаційно-консультаційної системи є одним з пріоритетних напрямів, оскільки

сприяє скороченню тривалості циклу обслуговування, що підвищує реакцію на мінливі умови зовнішнього середовища; сприяє стабілізації відносин із постачальниками; скорочує кількість втрачених продажів шляхом раціонального розміщення й підтримки необхідного рівня товарних запасів, а також знижує транзакційні витрати на всіх етапах руху товару. Крім того, створення єдиної інформаційно-аналітичної системи дасть можливість автоматизувати процес накопичення, зберігання й аналізу даних, що надходять з віддалених джерел, а також забезпечити доступ до даних усіх учасників інформаційного обміну в межах єдиного інформаційного простору, створеного за технологією Інтернет.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методологічні основи інформаційно-консультативного забезпечення сільськогосподарського виробництва висвітлені в працях таких відомих науковців, як О. М. Бородіна, В. В. Дерлеменко, В. В. Зіновчук, Ю. С. Коваленко, Т. П. Кальна-Дубінюк, І. П. Кудінова, Л. М. Левківська, Б. К. Скірта, С. О. Тивончук, О. В. Ульяновченко, О. В. Чаянов та ін. Проте, зміни ринкового середовища функціонування сільськогосподарських товаровиробників відмагає необхідності адаптування системи інформаційно-консультативного забезпечення.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є розробка теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо формування ефективної системи інформаційно-консультативного забезпечення функціонування господарств корпоративного сектору аграрної економіки.

Виклад основного матеріалу. Заслугує на увагу набутий досвід інформаційно-консультативного забезпечення товаровиробників аграрного сектору на прикладі Франції, де функціонують технічні групи по різних видах сільськогосподарської діяльності. Для прикладу розглянемо виробництво зернових. Принцип функціонування технічної групи «зернові» базується на обміні досвідом між товаровиробниками. Радник Сільськогосподарської палати, який входить до цієї групи, відповідає за

організацію семінарів і надання зовнішніх інформаційних елементів, які забезпечують її діяльність [1].

Окрім цих структур у Франції активну інформаційну роботу проводять міжпрофесійні організації. Наприклад асоціація Interbev створила Центр інформації по м'ясу (CIV) спільно з Національним міжпрофесійним бюро м'яса, тваринництва і птахівництва (OFIVAL). Слід зазначити, що CIV – це асоціація, основною місією якої є забезпечення фахівців інформацією про розведення великої рогатої худоби, овець, кіз, свиней, а також з питань годівлі, санітарної безпеки, охорони навколишнього природного середовища, здоров'я та правильного утримання тварин. Для того, щоби надати максимально об'єктивну інформацію, ця організація співпрацює з незалежними фахівцями, об'єднаними у ради: рада асоціацій споживачів, рада науковців, комітет з питань правильного утримання тварин і навколишнього середовища.

З метою більш ефективного виконання своєї функції CIV застосовує у своїй роботі традиційні навчальні методи, видання документів щодо харчових і санітарних якостей м'яса, а також нових регламентів, матеріалів конференцій, конгресів; бере участь у виставках, а також поширює інформацію по веб-сайту.

Крім того, інформаційні центри існують при вищих аграрних школах: Вища національна агрономічна школа Клермон-Ферран (органічне землеробство), Вища національна сільськогосподарська школа Бордо (сільськогосподарська кооперація) та інші [2].

Важливу роль в інформаційному та консультативному забезпеченні товаровиробників досліджуваної галузі країни відіграє FranceAgriMer – посередник між галузями сільського господарства і державою, а також організатор обміну між ними. Спільно з Міністерством сільського господарства Франції, спеціалізованими професійними радами аграрні підприємства визначають програми навчання. Так, у 2011 р. на ці заходи було витрачено 6 млн. євро. Більше половини навчальних заходів було присвячено питанням стратегічного плану, а саме

факторам конкурентоспроможності галузі та формуванню цін. Було проведено майже десять заходів, що стосувалися багатогалузевих і міжгалузевих проєктів. FranceAgriMer організовує також заходи з підтримки тієї або іншої галузі. Часто вона виступає ініціатором таких компаній і бере участь у їх фінансуванні. Підтримка галузей проявляється і в питаннях експорту: підтримка експортної діяльності, організація аудиторських місій, ознайомлення іноземців із французькою системою організації галузей та продовольчої безпеки [3].

Слід зазначити, що у Франції активно займаються дослідженнями не лише внутрішнього, а й зовнішнього ринку. Так, компанія «Agritel», створена 10 років тому як консалтингова служба для сільськогосподарської та агропродовольчої галузей з питань управління ризиками на ринку, має два офіси: у Парижі – для Західної Європи і в Києві – для Східної Європи, України та Росії. Agritel пропонує спеціалізовані тренінги з управління ризиками ціни, інформаційні й консалтингові послуги: супровід відповідальних за закупівлі; аналіз ринків; специфічні дослідження; аудит і аналіз ризиків на ринку; управління ризиками ціни; моніторинг і контроль ризиків [4].

Використовуючи іноземний, у т.ч. зокрема і французький досвід організації інформаційно-консультаційного забезпечення товаровиробників, в Україні розвивається ринок приватних консультаційних послуг в аграрній сфері. Однак більшість аграріїв не можуть налагодити повноцінну співпрацю з цими структурами. Послуги приватних служб мають достатньо високу ціну і за якістю часто не відповідають вимогам користувачів. На нашу думку, такі служби доцільно створити при державних органах управління та аграрних навчальних закладах, у яких сконцентровано потужний науково-методичний потенціал, сучасні засоби телекомунікацій і найбільш кваліфіковані науково-педагогічні кадри. Нині саме вищі навчальні заклади освіти готові запропонувати широкий спектр послуг: освітні, консультаційні, дослідницькі, інформаційні.

На наше переконання, розробляючи та забезпечуючи стратегію розвитку консуль-

таційних служб в Україні, не потрібно просто копіювати західні підходи, а необхідно науково їх обґрунтовувати й координувати діяльність. Варто наголосити, що незважаючи на прийняту в жовтні 2011 р. Концепцію формування державної системи сільськогосподарського консультування, державна підтримка цих служб практично відсутня [5]. Державне фінансування не передбачає виділення коштів на створення й утримання консалтингових служб, принаймні на етапі їх становлення.

Дослідженням виявлено, що існуючий стан інформаційного забезпечення аграрного сектору не відповідає сучасним потребам суб'єктів господарювання, державних органів і сільського населення України. Саме тому вдосконалення інформаційного забезпечення аграрного ринку України та сільського населення має бути одним із головних пріоритетів державної аграрної та інформаційної політики, а інформатизація аграрного сектору – необхідною складовою аграрної й адміністративної реформ в Україні, адже без удосконалення інформаційної системи аграрного сектору цілі цих реформ не можливо досягти.

Одним з основних джерел забезпечення суб'єктів аграрного ринку офіційною статистичною інформацією є Державна служба статистики України, яка у межах своєї компетенції здійснює збір і опрацювання статистичної інформації, яку можна залучити для характеристики аграрного сектору, з щомісячною, кварталною та річною періодичністю. Основним цільовим призначенням державної статистичної інформації є забезпечення інформаційної підтримки діяльності органів державної влади з метою прийняття ними виважених управлінських рішень. Враховуючи це, значна частина статистичної інформації має макроекономічний характер [6]. Диверсифікація державної статистичної інформації, її аналіз і полегшення доступу до неї можуть відігравати ключову роль у питанні покращання використання її в Україні.

Великі потоки аграрної інформації функціонують також у межах Міністерства аграрної політики та продовольства України. Воно повинно забезпечувати, зокрема, проведення моніторингу, економічного

аналізу рівня й динаміки цін на ринках продовольства, дбати про розвиток інфраструктури науково-консультаційних, інформаційних, правових та інших послуг, що надаються виробникам сільськогосподарської продукції та її споживачам, здійснювати заходи щодо розвитку ринкової інфраструктури аграрного ринку. Однак, з різних причин ця діяльність потребує удосконалення.

Держава вкладає кошти у проведення науково-дослідних робіт із питань інформатизації аграрного ринку науковими установами й освітніми закладами. Водночас постійно реалізуються різні проекти по лінії міжнародних фондів і програм. Необхідно також зазначити, що комерційні структури є активними учасниками аграрного інформаційного простору України та продають великі обсяги інформації [7]. Однак така інформація поширюється не на безкоштовній основі і, звичайно, є доступною не для всіх суб'єктів господарювання.

В аграрному секторі України функціонують потужні інформаційні потоки, проте з різних причин, зокрема і внаслідок відомчих бар'єрів, вони використовуються не зовсім ефективно. За відсутності координації робіт відбувається дублювання у процесі створення деяких інформаційних продуктів. Водночас багато користувачів не можуть вчасно отримати необхідну інформацію. Викликає нарікання якісний стан відомчої статистики та її оперативність. Необхідно посилити також інформаційно-аналітичну підтримку прийняття стратегічно важливих рішень в аграрній політиці. Зазначене свідчить про необхідність комплексного підходу до побудови системи інформаційного забезпечення агропромислового і природоохоронного комплексів України. Така система повинна базуватись на поєднанні принципів централізації (бази даних) і децентралізації (інформаційні потоки), саморозвитку, самоокупності та самофінансування.

Основними недоліками існуючих інформаційних систем агропромислового комплексу є: застарілі технології збору, систематизації, обробки й поширення інформації, що не дає змоги забезпечити її оперативність та надійність; значна частка інфо-

рмації низької якості, яка є застарілою або неструктурованою; обмеженість технічних можливостей доступу до національних і світових інформаційних ресурсів у сільських жителів; відсутність механізмів зворотного зв'язку між сільським населенням і центральними органами державної влади, наукових інституцій тощо; нестача комплексних інформаційних ресурсів ринкового призначення та відсутність механізмів їх оновлення; відсутність ефективного спрямування існуючих інформаційних потоків на обслуговування сільського населення та аграрних підприємств; непристосованість інформації до потреб сільського населення та сільськогосподарських виробників; недостатня інтенсивність обміну інформацією між міжнародними й національними інформаційними центрами; недосконалі механізми формування та поширення відомчої інформації; нестача централізованих структурованих інформаційних ресурсів із вільним доступом, які відкриті широкому колу користувачів; обмежені фінансові ресурси; відсутність державної підтримки сільськогосподарського дорадництва; національні законодавчі акти та стандарти недостатньо гармонізовані з міжнародними.

Тому необхідно сформувати єдине аграрне інформаційне середовище й розробити автоматизовану інформаційно-аналітичну систему моніторингу агропромислового комплексу України (ІАС «Моніторинг аграрного ринку»), яка б задовольняла інформаційні потреби органів державної влади та неурядових організацій, виробників і переробників сільськогосподарської продукції, підтримуючих АПК галузей, установ аграрної освіти і науки, сільського населення, а також всіх інших учасників аграрного сектору України або інших сторін, що пов'язані з ним (у т. ч. різних груп споживачів продукції) на проголошених ООН принципах для забезпечення сталого аграрного розвитку й інтеграції аграрного сектору України до світового економічного простору.

Програмне забезпечення для автоматизованого моніторингу має забезпечувати збір, зберігання, перетворення, аналіз, моделювання та доставку інформації в про-

цесі роботи над завданнями, які пов'язані з прийняттям рішень на основі фактичних даних, і реалізувати: платформу, що сприятиме розв'язанню завдань, які виникають в аграрному секторі на всіх рівнях адміністративної, виробничої та організаційної ієрархії; зв'язок технологічних і соціально-економічних процесів, а також виробничих і соціальних структур з організаційною стороною сільських територій; функції окремих ланок і об'єктів у цілісну систему, з урахуванням впливу зовнішніх факторів на результат функціонування об'єктів і суб'єктів сільського господарства на різних рівнях; аналіз впливу зовнішніх факторів на функціонування аграрних установ на всіх рівнях; об'єднання в єдину систему знань з технологій, організації, споживання, розподілу, збуту й управління; інструментарій для оцінки рішень за багатьма критеріями.

Забезпечення функціонування ІАС «Моніторинг аграрного ринку», керування його середовищем та управління повноваженнями його користувачів покладається на інформаційно-аналітичний центр. Функціонування ІАС забезпечується низкою організаційних заходів щодо підготовки для інформаційно-аналітичного центру спеціалістів з підтримки експлуатації системи. Для цього персонал, який забезпечує експлуатацію ІАС, має пройти відповідне навчання, спеціальну підготовку з експлуатації ПЕОМ і програмного забезпечення системи для самостійної роботи з інформаційно-аналітичним інструментарієм моніторингу соціально-економічних показників аграрного комплексу України.

Створення інформаційно-аналітичної системи з великою кількістю економіко-статистичних показників вимагає чіткої структури програмного комплексу. Найкращим вибором при цьому є використання технології клієнт-сервер. За цією технологією всі дані загального використання зберігаються на сервері під управлінням спеціального програмного забезпечення. Запропоновані підходи до побудови автоматизованої бази даних дають змогу об'єднати економіко-статистичні показники з різномірних статистичних форм і звітів в єдине інформаційне середовище.

У сфері розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та формування єдиного інформаційного простору агропродовольчого ринку пріоритетними напрямками є такі: створення системи інформаційної підтримки управлінських рішень з питань продовольчого забезпечення регіонів (прогнози макроекономічних показників, продовольчі баланси, моніторинг товарних ресурсів, запасів і цін на ринку продовольства і т.д.); формування системи інформаційного моніторингу якості та безпеки продовольства; створення системи ринкової інформації (попит і пропозиція товарів, ціни тощо), що забезпечує інформаційну підтримку учасників агропродовольчого ринку: товаровиробників, суб'єктів оптової та роздрібної торгівлі, а також населення; організація електронних торговельних майданчиків і центрів.

ІАС «Моніторинг аграрного ринку» повинна включати в себе три основних взаємопов'язаних портали: інформаційний, торговельний і маркетинговий. Вважаємо, що за такого підходу система концентруватиме інформаційні потоки з регіональних продовольчих ринків, підприємств аграрного сектору, споживачів, підприємств розподільчої інфраструктури та сфери послуг, галузевих міністерств і відомств.

Враховуючи зарубіжний досвід, уявляється доцільним створити на національному рівні самостійні інформаційно-консалтингові центри, які на професійній основі могли б надавати послуги багатьом регіональним оптовим продовольчим ринкам і розподільчим центрам продовольства. Водночас великі міжрегіональні оптові продовольчі ринки могли б створювати власні інформаційно-консалтингові служби та користуватись їх послугами, а також розглядати, як можливий напрямок, розвиток ІКС-електронної торгівлі.

Початок розробки і впровадження інформаційних технологій в АПК України припав на кінець 70-х років ХХ ст., коли завершився період автоматизованих систем управління і з'явилися перші персональні електронно-обчислювальні машини виробництва ІВМ. Освоєння цих технологій почалось у 80-х роках, а на початку 90-х років минулого століття у зв'язку з рефор-

муванням економіки інформаційні технології зазнали змін. З 1998 р. з розвитком інформаційних процесів і глобалізацією економічних відносин інформаційні технології вийшли на новий щабель розвитку.

Слід зазначити, що необхідною умовою підвищення конкурентоспроможності продукції в сучасних умовах є оперативність, достовірність та ефективність використання ринкової інформації на основі сучасних технологій і можливостей електронної торгівлі. Тому для розвитку електронної торгівлі важливою є наявність об'єктивної інформації про ситуацію на продовольчому ринку для оперативного втручання у процеси міжрегіонального товарообміну і стабілізації цін.

Отже, важливим завданням державних інститутів регулювання економічних відносин на агропродовольчому ринку є створення інформаційної служби з метою забезпечення необхідних умов для зниження витрат у системі товароруку для всіх учасників ринку, а також формування правил гри для ефективної роботи ринкових інститутів регулювання. Закордонний досвід застосування механізмів державного регулювання та саморегулювання у цій сфері переконує, що тут закладено суттєві резерви підвищення конкурентоспроможності продукції. Ефективність створення і функціонування інформаційно-аналітичних служб у значній мірі залежить від раціонального поєднання методів державного регулювання та саморегулювання, їх відповідності характеру і специфіки розвитку ринкових відносин [8].

З метою сприяння розвитку інформаційно-консультаційних груп на рівні регіонів необхідно забезпечити виконання таких завдань: формування інформаційної

інфраструктури товаропровідної мережі; прогнозування впровадження нових технологій у процесі руху товару; розробка законодавчої та нормативної бази, що стимулює учасників інформаційного ланцюга до більш раціонального використання своїх ресурсів, оптимізації логістичних процесів; опрацювання рекомендацій щодо оптимальних схем руху товару в регіоні та за його межами; розробка методичних рекомендацій та створення в системі товарних ринків інформаційно-аналітичних структур, що спеціалізуються на інформаційній та консультаційній підтримці на ринку продовольства.

Висновки. Для розвитку інформаційно-консультаційних центрів (ІКЦ) держава повинна вжити такі заходи: створення пільгових умов для інвестування в інфраструктуру ІКЦ та для користувачів його послугами; створення відповідних структур, розробка нормативно-правової бази.

У плані законодавчої підтримки діяльності ІКЦ вимагають розробки такі нормативно-правові документи, як положення про Інформаційно-консультаційний центр, інструкції з документообігу, системи оподаткування на період створення й окупності ІКЦ.

Для того щоб ІКЦ в Україні стали невід'ємними елементами логістичних ланцюгів постачання, необхідно: удосконалювати якість і конкурентоспроможність комплексу послуг, що надаються ІКЦ; надавати державну підтримку у вигляді розробки законодавчих актів і податкового стимулювання; продовжувати інформаційну та просвітницьку роботу з метою підготовки клієнтів і постачальників до нових методів роботи.

Список літератури:

1. Свідовський А. М. Про математичну коректність кривих попиту і пропозиції / А. М. Свідовський, І. А. Оносова // Торгівля і ринок України. – Донецьк: ДонДУЕТ. – 2000. – С. 171–178.
2. Рылько Д. Проблемы и противоречия развития мировой агропродовольственной системы / Д. Рылько, В. Демьяненко // Мировая экономика и междунар. отношения. – 2000. – № 8. – С. 47–53.
3. Копитець Н. Г. Функціонування системи збуту продукції скотарства: теоретико-практичний аспект: монографія / Н. Г. Копитець. – К.: Інститут аграрної економіки, 2007. – 210 с.
4. Маркетинг / Упоряд., вступ. ст. А. І. Кредисова. – К.: Україна, 1994. – 399 с.
5. Ляшенко Г. П. Кон'юнктурні дослідження на світових ринках / Г. П. Ляшенко, Л. Л. Лазерник. – Ірпінь: Академія ДНС України – 2003. – 272 с.
6. Бурцев В. В. Совершенствование системы управления сбыта продукции / В. В. Бурцев // Маркетинг в России и за рубежом. – 2002. – №6. – С. 57–68, с. 67

7. Паска І.М. Функціонування роздрібних продовольчих ринків, як елемента інфраструктури агропродовольчого ринку. Вісник ХНТУСГ 2012 №125 с. 210-215
8. Шевлягина Е. А. Новые направления развития продовольственного рынка в мире и в США / Е. А. Шевлягина // США-Канада: экономика, политика, культура. – 2007. – № 11. – С. 113–127.
9. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: [Монографія] / за ред. З.С. Варналія. – К.: НІСД, 2007. – 768 с.
10. Конституція України // Відом. Верховної Ради України. – 1996. - №30. – ст. 141. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

References:

1. Svldovskiy, A. M. (2000) Pro matematichnu korektnist krivih popitu i propozitsii / A. M. Svldovskiy. *Torgivlya I rinok UkraYini*. – Donetsk: DonDUET, P. 171–178. [in Ukrainian]
2. D. Rylko, V. Demyanenko (2000) Problemy i protivorechiya razvitiya mirovoy agroprodovolstvennoy sistemyi, *Mirovaya ekonomika i mezhdunar. otnosheniya*, № 8, p. 47–53. [in Ukrainian]
3. Kopitets, N. G. (2007) Funktsionuvannya sistemi zbutu produktiii skotarstva: teoretiko-praktichniy aspekt: mono-graflya, K.: *Institut agrarnoi ekonomiki*, 2007, 210 p. [in Ukrainian]
4. Kredisova, A.I. (1994) *Marketing, K.: Ukraina*, 1994, 399 p [in Ukrainian]
5. Lyashenko, G. P. (2003) Kon'yunkturaln doslidzhennya na sylvovih rinkah, *IrpIn: Akade-mlya DNS Ukraini*, 272 p. [in Ukrainian]
6. Burtsev, V.V. (2002) Sovershenstvoanie sistemyi upravleniya sbyita produktsii. *Marketing v Rossii i za rubezhom*, № 6, p.57-68, p.67 [in Russian]
7. Paska, I.M. (2012) Funktsionuvannya rozdrilnih prodovolchih rinkiv, yak elementa Infrastrukturi agroprodovolchogo rinku. *Visnik HNTUSG*, 125 p. 210-215 [in Ukrainian]
8. Shevlyagina, E. A. (2007) Novyye napravleniya razvitiya prodovolstvennogo ryinka v mire i v SShA. *SShA-Kanada: ekonomika, politika, kultura*, №11, p. 113–127. [in Russian]
9. Varnalij, Z.S. (2007) Derzhavna regionalna polittika Ukraini: osoblivosti ta strategichni prloriteti: [Monograflya], K.: *NISD*, 768 p. [in Ukrainian]
10. Konstitutsiya Ukrainu (1996) Vidom. Verhovnoi Radi Ukrainu, № 30, st. 141, [Online]. Access mode: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-vr> [in Ukrainian]